

Detailplaneeringu avaliku väljapaneku teade

Vaivara Vallavalitsus teatab, et ajavahemikul 20.11.2013 - 04.12.2013.a on avalikul väljapanekul **Auvere külas asuva kehtiva üldplaneeringuga kooskõlas oleva korstnate maa-ala detailplaneering** (üldpindala ca 2,3ha, hõlmab osaliselt maaüksust Keskterritoorium (85101:012:0087) ja täielikult maaüksusi Ampullihoidla (85101:012:0006) ja Segusõlme (85101:012:0003)), mille jooksul on kõigil soovijatel võimalus esitada kirjalikult või e-maili teel planeeringu kohta märkusi, ettepanekuid või vastuväiteid.

Detailplaneeringu koostamise põhieesmärgiks on anda ehitusõigus 5 uue korstna ja gaasikäikude rajamiseks olemasoleva Eesti Elektriijaama (EEJ) juurde. Kehtiva valla üldplaneeringu kohaselt on maa-ala reserveeritud tootmisaanana.

Avalik väljapanek toimub Vaivara Vallavalitsuse hoone fuajees (aadress Pargi tn 2, Sinimäe alevik) ning Vaivara valla koduleheküljel, aadressil www.vaivaravald.ee/dp. **Avalikul väljapanekul laekunud ettepanekute ja vastuväidete avalik arutelu toimub 05.12.2013 kell 10.00 Vaivara vallamaja koosolekute saalis (aadress Pargi tn 2, Sinimäe alevik). Planeeringuala arendajaks on AS Eesti Energia Narva Elektriijaamad.**

Detailplaneeringu avaliku väljapaneku teade

Vaivara Vallavalitsus teatab, et ajavahemikul 20.11.2013 - 04.12.2013.a on avalikul väljapanekul **Mustanina külas Narva karjääri tööstusterritooriumi maaüksusel (katastritunnus 85101:012:0100) asuva kehtiva üldplaneeringuga kooskõlas oleva Kerghalli maa-ala detailplaneering** (üldpindalaga ca 2,5 ha), mille jooksul on kõigil soovijatel võimalus esitada kirjalikult või e-maili teel planeeringu kohta märkusi, ettepanekuid või vastuväiteid.

Detailplaneeringu koostamise põhieesmärgiks on anda ehitusõigus kerghalli rajamiseks. Kehtiva valla üldplaneeringu kohaselt on maa-ala reserveeritud tootmisaanana.

Avalik väljapanek toimub Vaivara Vallavalitsuse hoone fuajees (aadress Pargi tn 2, Sinimäe alevik) ning Vaivara valla koduleheküljel, aadressil www.vaivaravald.ee/dp. **Avalikul väljapanekul laekunud ettepanekute ja vastuväidete avalik arutelu toimub 05.12.2013 kell 11.00 Vaivara vallamaja koosolekute saalis (aadress Pargi tn 2, Sinimäe alevik). Planeeringuala arendajaks on AS Eesti Energia Kaevandused.**

RAIM SARV

Aasta hiie sõbra aunime pälvisid Vaivara kihelkonna elanikud

Laupäeval, 23. novembril Tartus toimunud Hiie väe tunnustamise sündmusel kuulutati aasta hiie sõbraks Ida-Virumaa Vaivara valla elanikud **Helmi Kaljurand, Tambet Torpan ja Tarmo Kasikov**. Tunnustus pälviti Hiiemetsa küla hiies asuva pärimustega seotud Kanepkaula kivi kaitsmise eest.

2005. aastal toimunud Tallinn-Narva maantee remonditööde ajal kaitsesid hiiesõbrad maantee ääres asuvat kivi äravedamise eest. Kohalikule rahvale märgilise tähtsusega rahn õnnestus päästa järjekindla selgitustöö tulemusena. Kanepkaula kivi on ainus rändrahn, mis asub suure riigimaantee tammis. Kohalike elanike saavutusele lisab kaalu see, et kivi ei ole muinsus- ega looduskaitse all.

Tunnustust vastu võtma tulnud Helmi Kaljurand võõrati rahvariidevõõga. Austuse ja usalduse märgina anti talle üle hiie sõbra kirves. Hiie sõbrale esitatud liigutava tänu-regilaulu ajal tõusis saalis viibinud rahvas püsti.

Kuni eelmise aastani Vaivara vallas keskkonnanõunikuna töötanud Helmi Kaljurand kutsus oma sõnavõtus eesti rahvast üles oma hiiepaiksid hoidma. "Meie Vaivara vald ja samuti Hiiemetsa hiis on

Hiie sõbrale esitatakse tänu-regilaul. Foto: ANDRES EHRENPREIS

eelnevatel aegadel palju kannatanud. Me saame kaitseda vaid riismeid, mis on jäänud meie hiie. Eesti rahvas, hoidke oma hiiepaiksid", ütles Helmi Kaljurand.

Sündmusel autasustati samuti hiie kuvavõistluse võitjaid ning tunnustati hiiesõbralikke ettevõtmisi. Sündmuse

korraldasid Maavalla koda, Hiite maja SA ja Tartu Ülikooli looduslike pühapaikade keskus. Sündmus toimus Kaitseväe Ühendatud Õppeasutuste aulas.

Aasta hiie sõber kuulutati tänava välja kuundat korda.

maavald.ee

Ühel päeval kaks avapidu

Laupäeval, 19. oktoobril oli valla rahvas palutud Olginasse, kus firma TREV2 avas pidulikult Tiigi tänava. Juulikuus alguse saanud tööde käigus rekonstrueeriti tänaval 900 meetrit teed. Uue tee keskmine laius on 4,5 meetrit ja kõrvale ehitati ka kõnnitee jalakäijate jaoks. Tööde rahastajaks oli Vaivara Vallavalitsus ja tööde kogumaksumuseks kujunes 233 159 eurot.

Samal päeval, mõned tunnid hiljem avas Firma RIVER OÜ Sinimäe alevikus Uue tänava, kus korteriühistute Uus tn 4 ja 6 parkla ehitamisega saadi ühele poole nn Vaivara valla alevike parklate ja kõnniteede ehitusprojekti esimese etapiga. Augustis alanud tööde käigus rajati nimetatud korterelamute juurde parklad koos kõnniteega, sama projekti käigus sai tänava uue kaasaegsetele nõuetele vastava välisvalgustussüsteemi.

Tööde rahastajaks oli Vaivara Vallavalitsus ja objekti kogumaksumus oli 98 tuhat eurot, millest 90 tuhat eurot maksid kõik teetööde seotud tegevused ning 8 tuhat uue välisvalgustussüsteemi paigaldus.

Vallavalitsuse teedespetsialisti Maksim Iljini sõnul esindasid terve ehitustööde

perioodi jooksul Tellijat, ehk siis Vaivara Vallavalitsust mõlemal objektil väga kogunud tee-ehitusvaldkonna eksperdid. „Sellest koostööst saime väga väärtuslikke kogemusi tulevikus tehtavate tööde tarvis,“ rääkis Iljin, lisades et ehitusjärelevalve teenust osutasid firma Teehoiu partnerid OÜ juhatuse liige Väino Hallikmägi ja firma Toomtsentrum OÜ juhatuse liige Toivo Jürgenson.

Lähitulevikus on Olgina ja Sinimäe alevikes plaanis ka ülejäänud parklate ja kõnniteede ehitamine. Hetkel on koostamisel mõlema aleviku detailplaneeringud, mille

Uue tänava avamine. Foto: MATI MÄNNISALU

alusel hakatakse koostama projekte ja lähiajal toimuvad esimesed avalikud arutelud, et ära kuulata elanike soovid ja ettepanekud.

ALAR TASA

Õpetajate päeval tunnustati Sinimäe kooli eesti keele ja kirjanduse õpetajat ja head klassijuhatajat

5. oktoobril tähistati üle Eesti õpetajate päeva. See kena traditsioon on levinud ka paljudes teistes riikides ning on meilgi järjest suurema tähelepanu all. Sel aastal lisas päevale pidulikkust Tartus Vanemuise kontserdimajas toimunud aasta õpetaja galaüritus, kus tännati Eesti parimaid õpetajaid.

Pidulikule galale oli kutsutud ka meie kooli õpetaja Anneli Sabolotni. Kindlasti jälgisid teleülekannet paljud lapsevanemad,

õpilased, õpetajad. Maakonna õpetajate tänuüritus toimus 3. oktoobril Sillamäel. Seal esitati õpetaja Anneli aasta klassijuhataja nominendiks.

Kolleegid ja õpilased tunnevad Annelit kui järjepidevat, nõudlikku ja teotahtelist õpetajat. Ta on olnud läbi aastate tugev klassijuhataja. Tema eestvedamisel on toimunud erinevaid toreid ettevõtmisi. Ka aineõpetajana hindame teda kõrgelt – eesti

keele ja kirjanduse on ta õpilastele hästi selgeks teinud. Aga lisaks sellele on ta õpetanud ka seda, mis on elus oluline ja see ei ole sugugi vähem tähtis.

MONICA MERENTS

Tunnustatud õpetaja Anneli Sabolotni. Foto: MONICA MERENTS

ÕNNITLEME VANEMAID

ALEKSANDR LUBA
MARIA ARSENJEVA
NADINE ROOSILEHT
NICOL ERNESTA PAHHOMOVI
KERTU KASIKOVI
SÜNNIPUHUL

ÕNNITLEME EAKAID SÜNNIPÄEVALAPSI

88 JEKATERINA SMIRNOVA 14.11.1925 Sinimäe alevik
86 VERA ANUFRIEVA 07.11.1927 Tõrvajõe küla
86 NIINA ŠUTOVA 20.11.1927 Olgina alevik
85 JEKATERINA BIBITŠ 23.11.1928 Olgina alevik
84 BORIS SUKHARNIKOV 19.11.1929 Hiiemetsa küla
84 NIINA IVANOVA 27.11.1929 Sinimäe alevik

83 ZOJA ZUDINA

83 VALENTIN ZAITSEV
81 ANTONINA POPOVA
81 MIKHAIL YAKOVLEV
80 NIINA AKRŌMOVA
80 ANNA BEZNOSENKO
80 ALEKSANDRA SUKHARNIKOVA

19.11.1930 Perjatsi küla
29.11.1930 Olgina alevik
01.11.1932 Udria küla
02.11.1932 Vaivara küla
13.11.1933 Soldina küla
25.11.1933 Hiiemetsa küla
30.11.1933 Hiiemetsa küla

Maidla noortekeskuse külastus

11. oktoobril külastasid meie noored ühte ilusamat ja meeldivamat noortekeskust, mis asub Maidla vallas.

Sõit toimus õpilasmaleva projekti raames. Noored tutvusid kohalike noorte eluoluga. Sellest kohtumisest võtsid osa Kiisa, Saku, Maidla ja loomulikult meie noored.

Külaskäigul Maidlas.
Foto: MARINA KURILENKO

Kohale jõudes tutvustati meid noortekeskuse hoonega, tehes väike ekskursioon majas. Edasi oli kõikide osavõtjate tutvustus, mis toimus mõnusa mänguvormis. Hiljem noored rääkisid, kuidas toimub noorsootöö nende kodukohas ja missugune kogemus nendel juba olemas on.

Kiisa noortekeskuse ja Saku noored osalesid projektis „Noored ja ääred“. Meie osaleme samuti selles projektis. Käisime 24. oktoobril Valga linnas ja tutvusime seal noortekeskusega. Samuti külastasime huvitavamaid kohti Valga linnas.

MARINA KURILENKO
Noorsootöötaja

„Sügis saabus, pintsels peos- mets on nüüd kui meistriteos!“
(Leelo Tungal)

Mida sügis lasteaeda toob?

Vaivara Lasteaia akende taga langevad sügise alguses puudelt ilusad värvilised lehekused, päike paistab vähem, vihma sajab tihedamini, vaid lasteaia peres on alati hea tuju ja silmades sära. Küsite: „Miks?“ Vastame julgelt: „Sügis toob meile palju põnevaid üritusi!“

September algas teadmispäevaga Sinimäe muuseumi juures, kuu keskel oli Vaivara Lasteaia sünnipäev, septembri lõpus tulid külla politseinikud.

Tädi ja onu politseinikud rääkisid lastele, kuidas ohutult tänaval liigelda, milleks meil politseid vaja on ja kinkisid huvitava mängu ning maitsevaid komme. Lapsed said istuda politsei autos ja said isegi politsei sireeni lasta. Selga proovisid lapsed kuulivesti ja käes hoidsid päris püstolit. Õppeaasta esimene kuu oli meeldivaid hetki täis!

Lapsed said käes hoida päris püstolit.
Foto: album.vaivaravald.ee

Oktoobris saime me lasteaia sügisnäitust vaadata. Selle aasta näituse teemaks valiti „Sügismaalid“. Nüüd kaunistavad lastega tehtud maalid lasteaia seinu. Aitäh teile, suured ja väikesed kunstnikud! Sügisnäitus lõppes sügispeoga, kus õpetajad tänasid kõiki näitusel osalejaid.

Novembri teisel pühapäeval oli üks tore pidupäev - „Isadepäev“. Meiegi tahtsime õnnitleda teid: „Palju õnne, kallid issid!“ Ja veel üks lahe üritus – mardijooks. Lasteaia lastele meeldib see tähtpäev kõige rohkem, sest sellel päeval saavad nad oma esinemise eest igasugust nänni: komme, õunu, pirukaid, küpsiseid. Hiljem saavad nad kõi koos oma maistustusi nautida. Novembris on ka Kadripäev, mida lapsed tähistavad alati kadridiskoga.

Nii seiklusrikas ongi meie lasteaia sügis! Jääme huviga ootama mida talv meile kingib.

JULIA LOŽKINA

<http://album.vaivaravald.ee> > Lasteaed

Perekond Objartel võõrustas Vabariigi Presidenti

Esmaspäeval, 28. oktoobril alanud kahepäevase ringsõidu käigus Ida-Virumaale, külastas Vabariigi president Toomas Hendrik Ilves muuhulgas ka kohaliku elu edendajaid, Kersti ja Aare Objarteli perekonda Vaivara vallas.

Perekond pälvis tänava külaseltsi eestvedamise ja kohaliku kultuurielu edendamise eest Ida-Virumaa kogukonna pärlititi.

Külla saabunud presidendile pakuti taimeteed ja perepoja Oliveri valmistatud kooki, mis külalisele väga maitsev. Pea tunniajase vestluse käigus rääkisid perekonnaliikmed oma töödest ja toimingutest.

„Presidenti huvitas meie pere tegevus ettevõtlusalal ja ka elu vallas üldisemas pildis,“ rääkis pereisa Aare, kes avaldas kahjutunnet, et külalise tihe ajakava ei võimaldanud tal lähemalt tutvuda Vaivara vallaga.

Vabariigi President külas perekond Objartelil. ERAKOGU

Eesti Külaliikumine Kodukant tunnustas tänava, 13. augustil koos regionaalministri konkursi „Kogukonna pärl“ raames Ida-Virumaale esile tõstetud Kersti ja Aare Objarteli perekonda Vaivara vallas Sõtke külast. Konkursile esitati üle Eesti ligi 100 kandidaati, kelle seast tunnustati igas maakonnas ühte perekonda.

ALAR TASA

Teatريفestivali „Jeralaška 2013“ laureaadid oleme meie

21. oktoobril toimus Narva Laste Loomemajas VII Vabariiklik kooliminituuride teatريفestival „Jeralaška 2013“. Osa võtsid ka meie lapsed Olgina klubi isetegevusringist „Творчество“ („Looming“), mida juhendab Marina Pertseva.

Esinesime miniatuuriga „Школьный театр или снимается кино“. Üldse oli meie vanuserühmas (5. – 8. klass) 12 osalejat. Kuna olime debütandid, siis loomulikult närveerisime kõvasti, aga lapsed olid tublid ja toetasid üksteist, tegutsedes ühise meeskonnana. Pärast esinemist kinnitasid aga kõik nagu ühest suust, et meie miniatuur oli kõige lõbusam.

Võitjad selgitati erinevates vanuseklassides ja neid polnud sugugi vähe. Nagu kõik osavõtjad, saime meiega diplomi ja suveniiri. Edasi läks aga põnevamaks. Parima naisosatäitja eripremia sai meie Maria Krenberg ja parima meesosatäitja eripremia meie Volodja Vatševskihh.

Diplomi saime ka debüüdi eest, kui aga teadustati, et meie oleme „Jeralaška 2013“ laureaadid, siis ei olnud meie rõõmul piire. Esimest korda osaleme konkursil ja kohe selline suur edu! Meie tüdrukud Anja, Maša, Karina

„Jeralaška 2013“ laureaadid. Foto: ERAKOGU

hüüdsid lausa kooris: „Me ju rääkisime, et saame kõige paremateks!“ Lapsed uskusid oma võimetesse ja edukusse ja tulemuseks oligi võit!

Olen väga uhke oma kollektiivi üle, nad on kõik andekad – igauks omal moel. Aitäh teile: Andrei Sahharov, Anna Grigorjeva, Maria Krenberg, Karina Dankovtseva, Volodja Vatševskihh, Valeria Tšitškina, Kristina Mihhelson, Ksenja Grigorjeva!

Ees ootab uus konkurs «Золотая рыбка» („Kuldkalake“), kus me kindlasti osaleme. Hoidke meile põialt!

MARINA PERTSEVA

Vaivara Sinimägede Muuseum on olnud avatud üle viie aasta

Muuseum ehk mäluasutus koosneb peale väljapaneku, mis on tema kõige nähtavam osa, veel paljudest komponentidest. Nendeks on kindlasti arhiiv, fondides olevad esemed, nende hoidmine ja restaureerimine, kogude täiendamine ja süstematiseerimine, mis kõik on vajalik ajaloo teadvustamiseks ja nende teadmiste inimesteni viimiseks.

Muuseum on ka külastuskeskus, kuhu inimesed tulevad vabatahtlikult, oma raha eest, oma vaba aega veetma. See eeldab materiaal- tehnilise baasi, hoonete ja kinnistu teatavat taset. Et olla meelelahutusmaailmas konkurentsivõimeline, peab ettevõtmine pidevalt arenema. Enamust meie külastajatest võib lugeda turistide kategooriasse, kohaliku elu arengule oleks kasulik katsuda turiste kauem hoida meie vallas. Selline areng eeldab toitlustus- ja majutuskohtade olemasolu ja arengut.

Vaivara muuseumil on väljakujunenud toetavad võrgustikud, ilma milleta ei toimi

reklaam, turundus, ajalooliste esemete kogumine ja deponeerimine, suhtlemine kolleegide ja partneritega.

Meie muuseumi eesmärk on olnud näidata II maailmasõja sündmusi Eesti riigi ja rahva seisukohalt. Kuigi ajalugu on ühene, tõlgendatakse teda sageli erinevalt. Õnneks on muuseumi kontseptsioon tekitanud väga vähe erimeelsusi.

Tänase päeva seisuga on kohaliku statistiku andmetel muuseumi külastanud 27 817 inimest. Esindatud on kõik asustatud maailmajaod, naaberriikidest väisab meid rohkem külastajaid, mida kaugemale, seda hõredamalt.

Lõpetuseks kutsun taaskord üles külastama Vaivara Sinimägede Muuseumi ja annetama ajaloolisi esemeid, eeskätt kõike, mis on seotud Vaivara valla ja II Maailmasõjaga.

SVEN UDAM
muuseumi peaspetsialist

On november...

Nii nagu eelmise sügiskuu, jätkub november kenade sügispäevadega. Tavalisest soojemad ilmad lubavad talveks varutud küttepuid vähem kulutada, mis loomulikult mõjub positiivselt pererahva rahakotile. Kui vaid need päevad pidevalt lähemaks ei jääks!

On november....Kohalik võim on taas kenasti paigas ja tundub, et seekord on tegu tööka ja üksmeelse vallavolikoguga, kes tekkivad probleemid rahulike läbirääkimiste teel lahendada suudab. Jõudu ja jaksu teile!

On november....Toreda uudise saime Maavalla kojal, mis kinnitab, et meil Vaivara vallas elavad tublid inimesed, kes kaitsevad omakandi esivanemate poolt pühaks peetud paiku ja tutvustavad neid ka noorematele põlvkondadele. Aitäh teile, Helmi Kaljurand, Tambet Torpan ja Tarmo Kasikov!

On november...On hingede aeg, mil vanasti austati ja oodati koju surnud esivanemate hingi. Sel puhul kaeti neile tupp, sauna või toapealse laud, mille äärde kutsusid peremes ja perenaine hingi toitu maitsuma. Neil paluti kaitsta põldu ja karja. Hingedeaja lõpul tänati ja saadeti hinged taas ära.

Küllap on meilgi just sel ajal veidi enam aega mõelda oma siitmaailmast lahkunud lähedastele ja hingedepäeval (2. novembril) süütame meiega küünlad oma koduaknal või siis esivanemate kalmudel.

On november....Vanarahvas nimetas seda kuud ka Talvekuuks. Esialgu küll tundub, et talvetaat eriti ei kiirusta ja teadjamad inimesed lubavad lund alles järgmise kuu lõpus. Pole hullu, kalendri järgi algabki talv alles 21. detsembril....

Kena sügise jätku meile kõigile!

ANNE JUNDAS

Pidu, pidu, pidu!

Taas kord toimus 19. oktoobril Vaivara vallas traditsiooniks saanud Lõikuspidu. Peole olid kutsutud ka Ida-Viru Omavalitsuste Liidu ja Vaivara valla Kauni kodu vääriliseks peetud majaanikud.

Nimelt jagati peol „Kauni Kodu“ tänukirjasid nii IVOLI kui ka meie valla poolt. IVOLI poolt said tänukirjad perekond Liiv Sinimäelt, perekond Loboda Olginast, perekond Petrov Kudrukülalt ja perekond Orgulas Puhkovast.

Vaivara valla poolt said tänukirjad perekond Knyazev Vaivarast, perekond Paasmäe Puhkovast, perekond Krinitiski Olginast ja perekond Toots Sinimäelt. Suur aitäh neile ja kõikidele teistele, kes on muutnud meie koduvalla ilme paremaks!

Tänukirjad koos kingitustega andsid üle volikogu esimees Veikko Luhlaid ja vallavanem Heiki Luts. Selline tunnustamine on igal juhul palju väärt ja seda tuleks kindlasti ka edaspidi jätkata!

Peale kõnesid võttis järje üle peojuht Arvi Pertman, kellel oli varuks erinevaid konkursse, mängu ja muud põnevat. Rahvas oli väga aktiivne ja kõigest võeti rõõmuga osa. Mängimise ja jutustamise kõrval oli kõigil võimalus ka jalga keerutada ansambel „Vanad sõbrad“ saatel. Suur aitäh kõigile osalejatele ja korraldajatele toreda peo eest ning loodetavasti kohtume taas ka järgmisel aastal.

MARGIT MAKSI MOV,
peol osaleja

Vaivara Vallavolikogu 8. koosseisu 1. istung 30. oktoobril
Päevakorras oli:

1. Vaivara Vallavolikogu esimehe valimine. Vaivara Vallavolikogu esimeheks osutus valituks Veikko Luhalaid
2. Vaivara Vallavolikogu aseesimehe valimine. Aseesimeheks osutus valituks Aare Objartel.
3. Vaivara Vallavalitsuse lahkumispalve ärakuulamine

Volikogu liikmed 30. oktoobril.
Foto: ALAR TASA

Vaivara Vallavolikogu 8. koosseisu 2. istung 6. novembril
Päevakorras oli:

1. Vallavanema valimine ja töötasu määramine.
* Vallavanemaks osutus valituks Heiki Luts.
* Määrata vallavanema ametipalga suuruseks 2300.- eurot kuus.
* Maksta Heiki Lutsule isikliku sõiduauto kasutuse hüvitist 256.- eurot kuus.
2. Vaivara Vallavalitsuse liikmete kinnitamine ja hüvituste määramine. Võeti vastu otsus 3.
* Moodustada Vaivara Vallavalitsus 6 liikmeline.
* Kinnitada Vaivara Vallavalitsus alljärgnevas koosseisus:
- Heiki Luts
- Mati Männisalu
- Maksim Iljin
- Jüri Kiik
- Väino Tuuder
- Aare Aas
3. Maksta valitsuse liikmetele hüvitust 30.- eurot istungil osalemise korral.
4. Maksta liikmetele isikliku sõiduauto kasutamise eest hüvitust arvestusega 0,3 eurot/km sõidudokumentide alusel.
3. Vaivara Vallavolikogu alatiste komisjonide moodustamine. Võeti vastu otsus 4.
* Moodustada Vaivara Vallavolikogu volituste ajaks alljärgnevad alatised komisjonid:
- Revisjonikomisjon
- Eelarvekomisjon
- Majanduskomisjon
- Sotsiaalkomisjon
- Keskkonnakomisjon
- Haridus- ja noorsootöökomisjon
- Kultuuri- ja spordikomisjon

Vaivara valda kerkib 60 miljonit eurot maksev sigala

Neljapäeval, 10. oktoobril allkirjastati Narva linnavalitsuses kolmepoolne leping Vaivara valla, Narva linnavalitsuse ja Venemaa ettevõtte Clean Gen vahel seakasvatusekompleksi rajamiseks. Uus ehitus hakkab paiknema Vaivara valla territooriumil, Narva jäätmeäitluskeskuse läheduses.

Kolmepoolse lepingu allkirjastasid Vaivara vallavanem Heiki Luts, Narva linnapea Tarmo Tammiste ja ettevõtte Clean Gen juht Sergei Andrejev. Peale allkirjastamist vastasid nad ajakirjanike küsimustele.

Esimene küsimus puudutas loomulikult kõige suuremat mureküsimust – haisu, millela seakasvatusekompleksi pole võimalik ette kujutada.

„Investor korraldas koguni tutvustava reisi Saksamaal tegutsevatesse analoogsetesse seakasvatusekompleksidesse,“ rääkis Vaivara vallavanem Heiki Luts. „Meie vallast käisid olukorraga tutvumas abivallavanem Mati Männisalu ja keskkonnakaitse inspektori ülesandeid täitev Jüri Kiik, mõlemad kinnitasid, et uued seafarmid ei haise isegi kahe meetri kaugusel filtrite seintest.“

Sergei Andrejev rääkis õhupuuhustussüsteemist seakasvatusekompleksis, mis mitte ainult ei takista lõhna väljapääsemist kompleksist, vaid kaitseb ebameeldiva lõhna eest ka hoones sees.

„Tähtis on ka see, et taoline filtreerimissüsteem ei maksagi tohutul palju, seega pole selle paigaldamine küsimus, mille lahendamise pealt võiksime teoreetiliselt kokku hoida tahta,“ ütles ettevõtte Clean Gen juht, lisades, et kuna potentsiaalsetel konkurentidel Eestis pole seadmeid ei õhu filtreerimiseks ega heitvee puhastamiseks, siis saab Vaivarasse rajatavast ettevõttest omamoodi pretседent.

Seakasvatusekompleks hakkab aretama emiseid, kes suudaksid anda kvaliteetseid järglasi. Just emised on kompleksi peamine toodang (investorid nimetavad kompleksi selektiiv-geneetiliseks keskuseks) ja neid hakatakse müüma Euroopasse ja Kanadasse. Liha on Sergei Andrejevi sõnul pigem tootmise kõrvalsaadus, mida siiski toodetakse – tapamajja saadetakse orikad ja välja praagitud emised. Selle tulemusena hakkab kompleks tootma ja müüma igal aastal 6000–8000 tonni liha.

„Mis puutub selle liha hinda, siis meie arvestuste kohaselt oleme kasumis, kui müüme seda 2,45 euroga kilo eest, seega peaaegu kaks korda odavamalt kui praegu Eesti kauplustes sealiha müüakse,“ rääkis investor. „Loomulikult lisab kaubandusvõrk toote hinnale oma juurdehindluse ja seetõttu ei välista me oma firmakaupluste avamise võimalust Narvas ja Narva lähimbruses. Tuleb veel lisada, et meie puhtatõuliste sigade liha kvaliteet (hakkame kasutama Põhja-Ameerika tõugu) erineb suuresti sellest kvaliteedist, mida me oleme harjunud sööma - 64 protsenti tailiha.“

Lisaks seakasvatusekompleksile rajatakse territooriumile veel kombikormi (segajõusööda) tootmise tehas ja viljahoidla 40 000 tonni teravilja jaoks.

„Sigade sööt hakkab 65 protsendi ulatuses koosnema teraviljast ja seetõttu peab teraviljahoidlas olema viljavaru 4–5 kuuks,“ selgitas Sergei Andrejev.

Vene ettevõtja andmetel kasvatatakse Ida-Virumaa põldudel praegu igal aastal 200 000 tonni teravilja. Kombikormi tehas vajab üle 100 000 tonni, nii et tõenäoliselt hakkab ettevõtte Clean Gen ostma vilja just nimelt meie piirkonnast, tekitades niiviisi nõudlust selle põllumajandustoodangu järele.

Kompleksi kuulub veel üks tehas, mis hakkab tapamaja jäätmeid töötlemata ja mille lõpp-produktiks on kondijahu, mida on samuti kavas huvitatutele müüa.

Uued seafarmid ei haise isegi kahe meetri kaugusel filtrite seintest. Foto: JÜRI KIIK (Saksamaal)

Peale selle kulub osa selektiiv-geneetilise keskuse võimsusest granuleeritud huumuse tootmiseks – seda hakatakse samuti müüma kui väärtuslikku väetist.

Ehitatavasse seakasvatusekompleksi kavandatakse 200 töökohta. Sergei Andrejevi sõnul on iga reatöötaja koolitamiseks juba planeeritud ehituse eelarvesse 500 eurot, teaduslike töötajate ettevalmistamiseks (nendeks peaksid saama Tartu põllumajandusülikooli lõpetajad) aga 1500 eurot inimese kohta.

„Üldiselt võib öelda, et kõige nõutavamad töötajad saavad meie tootmisesse olema insenerid, mehaanikud ja elektrikud,“ rääkis Andrejev. „Harjumuspäraselt mõttes loomatalitajaid, inimesi, kes kummikud jalas sõnnikut koristaksid, ei tule. On inimene, kes peab silma peal oma korpusel, kus kõik protsessid on automatiseeritud.“

Tööde graafiku kohaselt hakkavad investorid käesoleval aastal tegelema uue ehitise detailplaneeringuga, 2015. aasta märtsis algab ehitus ning sama aasta oktoobris peaks seakasvatuse selektiiv-geneetiline keskus alustama tööd. Selle projekti investeeringute kogusumma on 50–60 miljoni euro ringis.

ALAR TASA

Mida põnevat küll Olgina Rahvamajas toimub?

Maakonna kultuuritöötajad korraldasid 26. oktoobril omalaadse väljasõidu, külastades 24 tunni jooksul kõiki omavalitsustes asuvaid kultuuriasutusi. Nimelt käis Olgina Rahvamajas külas KULTUURI KILLAVOOR, kes vaatas, kuidas meie kultuurielu edeneb ning mida uut ja põnevat me koos teeme. Külalistele esinesid koor Ivolga ja laste loomering, esitades väga toreid ja lõbusa teatrienduse.

26. oktoobril toimus Olgina Rahvamajas ka laste „Karaoke õhtu“, mille eestvedajaks oli Marina Pertseva. Võistlusest võtsid osa 5 Olgina last, kes esitasid oma valitud laule. Konkursist osalejaid hindas kolmeliikmeline žürii: Andrei Markus, Marina Pertseva ja Irina Klisshina. Hinnati kahe olulise aspekti alusel: artistlikkus ja musikaalsus. Lapsed esitasid järgnevaid laule: Ivan Ussov „Притяженья больше нет“, Maria Krenberg „В море ветер, в море буря“, Kristina Mihhelson „А я игрушек не замечала“, Jelizaveta Ussova „Курю“, Anna Grigorjeva „Любовь под солнцем“ ning Anna ja Jelizaveta esitasid ka ühislaulu „Береги“.

Kõik esinejad olid väga tublid ning esinesid laval kui tõelised artistid. Seetõttu oli žürii liikmetel väga raske ülesanne osalejaid hinnata ning ühtsel meelel otsustati kõik osalejad jagada hindamistulemuste alusel kahe koha vahel. Tulemused olid järgmised:

I koht Anna Grigorjeva ja Maria Krenberg, **II koht** Kristina Mihhelson, Jelizaveta Ussova ja Ivan Ussov.

Suur aitäh kõikidele lastele, kes võtsid konkursist osa, millega nad ühtlasi tõestasid, et neis on peidus tõeline artistlikkus. Nad on kõik ühed tõelised ja andekad artistid.

Loodame siiralt, et järgmistest karaoke konkurssidest on veel rohkem osavõtjaid. Siinkohal tahame kõigile lastele soovida indu oma huvitegevuste arendamisel. Olge sama tublid kui praegu või veelgi paremad.

9. novembril toimus Olgina Rahvamajas isadepäeva kontsert, mille valmistasid ette loomeringi (кружок «Творчество») lapsed, juhendajaks Marina Pertseva. Kontserdil esines tantsukollektiiv „Акцент“, mille koosseisu kuuluvad noorema, keskmise ja

vanema rühma lapsed, juhendajaks Irina Intjaškova. Samuti oli külalistel võimalus nautida koori „Ivolga“, kui ka Narva külalisi idamaiste tantsudega.

Oli üks väga tore kontsert, mis pakkus elamusi nii suurtele kui väikestele, kuid esmajoones meie kallitele ja armsatele isadele. Lapsed ja nende juhendajad olid teinud väga suurt tööd ning nende ettevõtmised õnnestusid igati. Siinkohal tahamegi tänada kõiki esinejaid, juhendajaid imelise kontserdi eest ning külalisi, kes leidsid aega tulla ja tähistada pidupäeva koos meiega.

Õhtul toimus aga pubkeõhtu „Kõige parem abikaasa“, mis oli eelkõige pühendatud meie tublidele isadele. Toimusid huvitavad ja lõbusad konkurssid just päevakangelastele, kes võtsid viimastest aktiivselt osa ning olid orienteeritud võimalikult heade tulemuste saavutamisele. Kohad jagunesid järgnevalt: **I koht** Andrei, **II koht** Juri, **III koht** Sergei

Õhtu üllatusesinejaks oli Albert Stepanjan, kes esitas fantastiliselt kauneid laule, mis lummasid meist igat ühte.

IRINA KLISHINA

Aitäh teile!

Eesti Keskerakonnas kandideerijate poolt soovin tänada kõiki teid, kes te käisite möödunud valimistel häälletamas! Eriheld tänuõnada teile, kes te andsite oma hääle Eesti Keskerakonna nimekirjale. Anname endast kõik, et teie usaldust mitte petta! Lugupidamisega

VEIKKO LUHALAID

Eesti Keskerakonna Vaivara osakonna juhatuse esimees

***

Head Vaivara valla elanikud!

Täname teid kõiki toetuse ja usalduse eest!

AARE OBJARTEL

Sotsiaaldemokraatliku Erakonna Vaivara osakonna esimees

***

Täname

Tahame tänada Vaivara valla elanikke, kes andsid oma hääle valimisliidu „Vaivara elanike valimisliit“ poolt. Loodame ja teeme võimalikult kõik, et koostöö teiste volikogu liikmete ja samuti vallavalitsusega annab head tulemusi ja aitab kaasa Vaivara valla arengule ning õitsengule.

Lugupidamisega

JEVGENI HOHLOV

Valimisliit „Vaivara elanike valimisliit“ liige

***

Suur tänu!

Täna siiralt kõiki Vaivara valla elanikke, kes toetasid mind kohalikel omavalitsuste volikogude valimistel. Teie mured on ka minu mured! Lugupidamisega

JÜRI KIIK

***

Tänuõnada

Kallid sõbrad ja toetajad, täname teid toetuse ja usalduse eest kohaliku omavalitsuse volikogu valimistel. Oleme koos juba nii mõndagi teinud ja usume, et edaspidi jätkame samas vaimus. Kõik ettepanekud ja arvamused on alati teretulnud! Meie vald vajab aktiivseid ja tegusaid inimesi ning neid on meil ju palju! Koostöös peitub jõud!

MARGIT ja MEELIS

Menetlusteenistuse ja Ida prefektuuri juhtide kohtumine oktoobris

16. oktoobril toimus Jõhvis menetlusteenistuse juhataja Marek Ranne ja Ida prefektuuri uue prefekti Vallo Koppeli töökohtumine.

Uus Ida prefekt Vallo Koppel asus ametisse 8. juulil. Kohtumisel anti teineteisele tagasisidet senisele asutuste vahelisele koostööle ja arutati kahe asutuse edasist omavahelist koostööd korraldava valdkonnas. Prefekt Vallo Koppel teatas, et tal on hea meel, et Ida-Viru omavalitsused on leidnud võimaluse luua ühise korraldusüksuse, kelle vahendusel on saadud aidata kaasa kogukonna turvatunde tõstmisele. Mõlema asutuse juhid olid üksmeelel, et menetlusteenistus ja politsei täiendavad teineteist ja on teineteisele partnerriks kogukonna turvalisuse tagamisel, hoidmisel ja tõstmisel.

Menetlusteenistus alustas Ida prefektuuriiga koostööd 2012. aasta jaanuarist ühispatrullide teostamisega. Menetlusteenistus on tabanud oma tegevuse käigus kolm juobes juhti, kes oli antud politseile üle edasiseks menetlemiseks. Prefekt Koppel avaldas lootust, et menetlusteenistuse tegevus laieneb kogu Ida-Viru maakonnas ja seeläbi tõuseb ühistegevus kogukonna turvalisus enamgi. Menetlusteenistuse juhataja Ranne tõdes, et kohalik elanikkond on võtnud menetlusteenistuse omaks, millest annab tunnistust elanikelt otse menetlusteenistusele laekunud teadete arvu kasv rikkumiste kohta - elanikelt laekunud teated 2011. aastal – 3, 2012. aastal – 57 ja 2013. aasta 10 kuu jooksul - 50 teadet.

MAREK RANNE
menetlusteenistuse juht

Aadressandmete täpsustamine

Aadressandmete täpsustamisega on tegeletud juba pikemat aega. Hetkel on käsil Rahvastikuregistri ja aadressandmete süsteemi (ADS) kooskõlla viimine.

Aadressid koosnevad aadressikomponentidest (8 taset).
1.maakond;
2.omavalitsus;
3.asustusüksus (alevik, küla)
4.väikekoht (AÜ, AK, GÜ, SÜ)
5.liikluspind (tee, tänav, puistee, mnt..)
6.aadressobjekti nimi (tal, muu)
7.aadressnumber (maja)
8.hoone osa (korter)

Rahvastikuregistris on külades hetkel lisaks aadressobjekti nimele ka maja number. ADS sellist aadressi ei luba, st maja number saab olla ainult liikluspinna järgi aadressi saanud hoonel. Seoses aadressandmete täpsustamisega kaovad külades majanumbrid (jäab ainult nimi). Näide: hetkel Vaivara vald, Arumäe küla, Vahtra, 8. Parandatud - Vaivara vald, Arumäe küla, Vahtra.

Rahvastikuregistris muutub aadress automaatselt ning elanikud ei pea selleks tegema midagi. Samuti ei muutu seoses sellega elukoha alguse kuupäev. Parandustega külades loodame valmis saada hiljemalt jaanuari kuus.

ERET LAHT

Interneti ohud

Oleme oma elus harjunud kasutama arvutit kui igapäevast sotsiaalvõrgustikes olemise vahendit. Informatsiooni saamiseks pöördume erinevate kodulehekülgede ja portaali poole.

Igäühel meist on välja kujunenud oma lemmikleheküljed ja digitaalsed infokandjad.

Lapsed saavad teada, millised ohud ootavad neid internetis. Foto: MARINA KURILENKO

Paraku aga unustame, et internetis on ka palju ohtusid.

Sellel teemal räägiti 9. oktoobril Sinimäe mängutoas, kus külla tuli Ida-Prefektuuri vanemkomissar Peeter Pau. Ta rääkis sotsiaalvõrgustiku kasutamisest ja internetis levivatest ohtudest: küberkiusamine, pedofiilia, identiteedi vargus ning interneti pandud isikliku info säilimine neti avarustes.

Arutelu läks väga elavaks, noored esitasid hulga küsimusi ja tundsid antud teema vastu suurt huvi. Peeter Pau vastas hea meelega antud küsimustele ja jagas hulga nõuandeid nende ohtude vältimiseks. Kogu vestlus käis vabas õhkkonnas ja noored andsid hea tagasiside.

Noortele antud üritus meeldis ja nad avaldasid arvamust, et sellel teemal võiks arutelu jätkata.

Täname meeldiva loengu eest Ida-Prefektuuri vanemkomissar Peeter Paud.

MARINA KURILENKO
Noorsootöötaja

Maapiirkondades elavatele lastega peredele suunatud hajaasustuse programm

Programmi, mille elluviimise eest vastutab Siseministerium, eesmärgiks on tagada hajaasustusega maapiirkondades elavatele lastega peredele head elutingimused ning seeläbi aidata kaasa elanike arvu püsimisele sellistes piirkondades.

Programmi eesmärgi saavutamiseks toetatakse programmi majapidamiste veesüsteemide, kanalisatsioonisüsteemide, juurdepääsuteede ning autonoomsete elektrisüsteemidega (süsteem elamu elektrienergiaga varustamiseks majapidamises, mis ei ole liitunud elektrivõrguga) seotud tegevusi.

Programm on suunatud kõigile Eesti maakondade valdadele ja abikõlblikeks loetakse tegevusi, mis tehakse hajaasustusega piirkondades ja selle raames saavad taotlejaks olla füüsilised isikud, kes

vastavad ette nähtud nõuetele. Muuhulgas peab taotleja leibkonda taotluse esitamise hetke seisuga kuuluma vähemalt üks kuni 18-aastane isik, kelle alaline elukoht on majapidamine, millele projektiga toetust taotletakse ning kelle elukoht rahvastikuregistri andmete kohaselt on katkematult vähemalt taotluse esitamise aasta 1. jaanuarist alates kuni toetuslepingu sõlmimiseni majapidamine, millele projektiga toetust taotletakse.

Projekti maksimaalne toetus ühe majapidamise kohta on 6500 eurot ja taotleja ja kaastaotleja oma- ja kaasfinantseering peab kokku moodustama vähemalt 33,33 % projekti abikõlblikest kuludest.

Programmi rakendatakse aastatel 2013-2014, sellest lähemalt loe valla kodulehel oleva vastavateemalise uudise alt. (VK)

Tule meremuuseumisse ja „Titanicu“ näitusele

Kodanikupäeva raames sõidame reedel, 06.12.13 külastama meremuuseumi ja lennusaadamat, kus põhinäituse kõrval on ka põnev „Titanicu“ näitus.

Buss ja muuseumi giid meie poolt, muuseumi piletid ostab igaüks ise: täiskasvanu 14.-eur, lapsed vanuses 9-17 ja üliõpilased 7.-eur.

Väljasõit Sinimäelt (bussipeatusest) kell 9.00. Soovist osaleda ning soovist ühineda teistes peatustes teatada hiljemalt 03.12.13 kas Vaivara Sinimägede Muuseumisse, e-posti teel ivika.maidre@vaivara.ee või SMS-i teel 56474552.

IVIKA MAIDRE

Jõulupeod

Olgina Rahvamajas

* Laste jõulupuu 26. detsembril kell 16.00-17.00, 18.00-21.00 lastedisko (korraldaja Marina Pertseva).

* Valla jõulupidu 27. detsembril kell 18.00. Ansambel "MEREMEES".

Vaivara Seltsimajas

* Jõulupidu 26. detsembril kell 18.00 (vene keeles).

* Laste jõulupidu 27. detsembril kell 12.00.

Külla tuleb Miku-Manni Lasteteater etendusega "Kulda väärt".

1. detsembril kell 12.00 advendiküünla süütamine.

Saame kokku vallamaja ees kasvava kuuse juures, kus meeolu loovad kooli- ja lasteaiaste etteasted ning jõulumuusika.

November Vaivara ja lähiümbruse ajaloos

03.11.1988. aastal

puhkes tulekahju „Estonia“ kaevanduse 4.strekis. Tekkis plahvatus ja varing ja koheselt alustati kustutustöid. See oli seni suurim põleng eesti põlevkivimaardlas ja kõrgpunkt saabus 15.-19. novembri vahel. Lõplikult õnnestus tulekahi kustutada alles 14. detsembriks. See oli tõsiseks katsumuseks kohalikele päästetöötajatele ja koostöös Venemaa päästeteenistustega suudeti tulekahi kustutada. Siit saadi hea pagas tuleviku suhtes ja eks see näitas ka, et hädas suudetakse koostöös ka edu saavutada. Huvitav on ka see, et päästeteenistus tuli lausa Moskvast kohale ja abi andsid ka paljud sisetööstuse päästeteenistused ning kindlasti oli kasu kahepoolne.

06.11.1988. aastal saatis Eesti Rahvusliku Sõltumatus Partei (ERSP) ÜRO peasekretär J.Perez de Guellarile abipalve seoses Estonia tulekahjuga. Tol tulekahjul oli ka oluline osa kohaliku poliitikaelu suhtes, üha enam ja enam pöörati tähelepanu kohalikele probleemidele ja Virumaast räägiti üha rohkem üleestilises kontekstis.

05.11.1923. aastal alustasid tegevust kaheaastased õhtused täienduskursused tööliste Narva 7 (Kreenholmi) Eesti Algkooli ruumes ja neis osales 28 meest ja 29 naist. Õpiti õhtuti kella 18-21 ja kursusi juhendas A. Jaanson. Minu teada rohkemaks jõudu ei jätkunud ja need kursused jäid ainsaks.

13.11.1948. aastal sündis ajakirjanik Monika Kokk, tõeline Virumaa patrioot, kes "Rahva Hääle" Virumaa korrespondendina ja ajakirja "Kultuur ja Elu" kaudu avaldas päevakohaseid reportaaze Virumaa sündmustest aastail 1988-1991. Monika Kokk suri 1991. aastal ja oma viimast und puhkab Toila kalmistul.

15.11.1873. aastal tegi Narva linnaapea A. Hahn linna volikogule ettepaneku välja ehitada Hungerburg (Narva-Jõesuu) heakorratatuks kuurordiks. Nii see ka peagi toimus ja Esimese Eesti Vabariigi ajal oli Eesti üks ilusamaid ja kasutatavamaid suvituskohti.

15.11.1983. aastal istusin Kohtla-Järve Põlevkivimuuseumi direktori tooli ja jäin sinna 16. jaanuarini 1999. aastal, et jätkata muuseumitööd Võrumaal. Seega on palgalist staaži 30 aastat täis ja üldse olen muuseumitöoga seotud alates 1968. aastast – seega 45 aastat olen tolmukogunud ja ka pühkinud ajaloo ürikutelt.

20.11.1898. aastal sündis Narva vallas tulevane kapral Alfred Stern, kes Vabadussõja päevil võitles Virumaa rinnetel ja pälvis II liigi 3. järgu Vabadusristi. Pärast Vabadussõda teenis metsaametnikuna Narva metskonnas. Surnud peale 1963. aastat.

28.11.1918. aastal algas Joala lahinguga Eesti Vabadussõda, mis järgnevat kuude jooksul viis lahingute tallermaaks ka Vaivara ja Sinimäe ümbruse ja Vabadussõja esimese perioodi otsustavad lahingud toimusidki siinkandis ning aitasid kaasa sõja edukale kulgemisele mujal Eestimaal.

Sir ARTHUR

OPERATIIVTEATED

VARGUS

* 18. novembril teatati politseile, et Auvere küla ehitusobjektilt varastati 600 meetrit elektrikaablit. Kahju on 21200 eurot.

* 28. oktoobril varastati Vaivara vallas asuvast talust keevitusaparaadi metallkaableid, 14 liitrit alkoholi ja teisi esemeid. Kahju on 440 eurot.

* 29. oktoobri öösel lõhuti Tallinna-Narva maanteel põllu äärde pargitud maasturil Hyundai tagumine klaas ja varastati metallidetektori osa. Esialgne kahju on 300 eurot.

* Ajavahemikul 27.-28. oktoober murti Vaivara külas osaihuingu hoonesse ja varastati arvuti, printer ning sülearvuti. Kahju on 1500 eurot.

LÕHKEKEHAD

* 6. novembril tegid Ida-Eesti pommigrupi demineerijad kahjutuks Auvere küla metsast leitud 122 mm ja 107 mm mürsu.

* 25. oktoobril leiti Sirgala lähedal metsast viis erineva kaliibriga mürsku. Leiud hävitati Ida-Eesti pommigrupi demineerijate poolt samal päeval kohapeal.

* 24. oktoobril leiti Udria küla lähedal põllult Teise maailmasõja aegne vene päritolu 76 mm mürsk. Mürsk transporditi demineerijate poolt hävituskohta ja hävitati samal päeval.

Oluline on teada, et lõhkekeha leidmisel seda mitte mingil juhul puutuda ei tohi. Pommileiust tuleb koheselt teatada häirekeskusele helistades telefonil 112.

MEIE HULGAST ON LAHKUNUD

ANNA SILANTJEVA

GALINA BAZALEVA

ELSA MÄNNIK

SÜGAV KAASTUNNE OMASTELE